

Po M. Heideggerio metafizikos kritikos: galimų filosofavimo krypčių konceptualizacija

VU filosofijos katedros III kurso doktorantas: Virginijus Gustas

Vadovas: prof. Arvydas Šliogeris

Kosultantas: doc. Naglis Kardelis

Recenzentas: doc. Arūnas Mickevičius

2014 06 04

Pagrindinė prielaida

- Apmąstant metafiziką kaip fundamentalią dabartinio filosofinio diskurso problemą, Martino Heideggrio poziciją metafizikos kritikos atžvilgiu, galima laikyti kertiniu atspirties tašku.
- Apmąstant Heideggerio metafizikos kritikos sampratą, gali būti artikuliuoti ir išgryninti esminiai aspektai, kurie transformuoja filosofinį diskursą, tiriant jį fundamentaliuoju lygmeniu kaip metafiziką. Pagaliau Heideggerio atlikta „chrestomatinė metafizikos diskurso“ kritika, kurią jis pats vadino „filosofijos tradicijos destrukcija“, yra tokia filosofinių problemų svarstymo prieiga, kuri nužymi ir nūdienos metafizikos gaires bei galimas mąstymo kryptis, kuriose figūruoja „metafizika“ kaip pagrindinė problema.

Pagrindinis šio pranešimo tikslas

- Šio pranešimo tikslas – konceptualizuoti galimai skirtingas, tačiau Heideggerio įtakotas filosofavimo kryptis metafizikos požiūriu.
- Atlikta konceptualizacija taptų pirmuoju atraminiu teorinės pozicijos tašku, nuo kurio būtų vykdomas Heideggerio metafizikos recepcijos lietuvių filosofijoje tyrimas.
- Tokia tyrimo prieiga leistų tirti metafizikos recepciją fundamentaliuoju aspektu, naudojant konkretų probleminį pjūvį.
- Tyrimas įgytų vienijančią ašį, kuri leistų nagrinėti Lietuvos autorių tekstus, sykiu apmąstant ir aktualų dabarties metafizikos sampratos kontekstą.
- Konceptualizuotos filosofinio mąstymo kryptys formuotų konkretų probleminį disertacijos teorinį karkasą, kuris leistų nustatyti Heideggerio ir lietuvių autorių sąsajas minėtu probleminiu pjūviu. Traktuojant, kad iš esmės nėra būtina aptarti absoliučiai visas, eksplicitiškai ar implicitiškai, glūdinčias Heideggerio idėjas pastarųjų darbuose.

Vykdomos konceptualizacijos pakopa I

- Konceptualizacija vyksta apmaštant Heideggerio filosofijoje aptariamą metafiziką bei pastarosios destrukciją, šių probleminių klausimų kontekste:
- Kokia Heideggerio filosofijos sąsaja su Anaksimandro mąstymu, kurio minties dėka visų pirma ir atsiranda filosofija kaip metafizika?
- Kaip Heideggeris traktuoja esančių daiktų ir bendro jų rastiės principo skirties iškėlimą, mąstymą, kad daiktų pradai gali iš esmės skirtis nuo patyrimo duotų pasaulio elementų?
- Kaip eksploatuojama ši „meta“ dviprasmybė, kuri visų pirma tradicinėje metafizikoje tapo požiūriu, nurodančiu, kad kalbama apie tai, kas yra už patiriamos gamtos ($\Phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$)?

Vykdomos konceptualizacijos pakopa II

- Kokia yra ar kur slypi Heideggerio ir Aristotelio, pirmojo konceptualizavusio metafiziką, filosofijų kontroversija?

Onto – teo – logija

||

- išmintis ↔ pirmoji filosofija ↔ teologija (kaip teleologija)
- ↔ ↔ ↔
- apie pirmines priežastis/principus ↔ būti savaime ↔ apie dievišką pradą
- ↔ ↔ ↔
- kosmologija ↔ ontologija ↔ teologija

Vykdomos konceptualizacijos pakopa III

- Kiek pagrįsta teigti, kad Heideggerio „filosofinis projektas“, siekdamas išskirti minties redukciją iš pradžių į ontologinį diskursą, siauresniąją prasme (žr. schema) tampa diskusija su metafizikos diskurso fundamentalia konceptualizacija – *onto-teo-logija* ir sudaro prielaidas iš esmės transformuoti metafizikos diskursą?
- Būties klausimas, metafizikos problemų indikatas, buvo percentruotas, performuluota būties samprata ir jos svarstymo prieigos būdas.
- Kvestionuotas siekis atverti tikrąjį būties pradą ir jo prigimtį, kuris leistų atskleisti amžinus ir nekintamus būties dėsnius, kurie apsprendžia konkrečių daiktų esatį bei esmę.
- Iškelta idėja, jog, keliant būties klausimą, būtina įtraukti faktines šį klausimą keliančiojo būties/buvimo aplinkybes.

Kryptys

- Galima teigti, kad Heideggerio metafizikos kritika transformuoja metafizinį diskursą į tris skirtingas mąstymo galimybių apibrėžtis:
- 1) postmetafizika, siauresne prasme sietina su *onto-* lygmeniu ar lentelės schemoje – su antruoju stulpeliu, o metafizikos destrukcijos plotmėje – su pirmosios (anaksimandriškos) metafizinės skirties mąstymo galimybių eksploatacija (pvz., Derrida filosofija);
- 2) hibridinės koncepcijos, siauresne prasme sietinos su *-logija* lygmeniu ar lentelės schemoje – su trečiuoju stulpeliu, o metafizikos destrukcijos plotmėje – su dėmesiu iš antrinės metafizinės skirties (patyrimo būdo) kylantiems dariniams (pvz., Mamardašvilio ir Piatigorskio sąmonės koncepcija);
- 3) transformuota metafizika, siauresne prasme sietina su *-teo-* lygmeniu ar lentelės schemoje – su trečiuoju stulpeliu, o metafizikos destrukcijos plotmėje – su metazinių skirčių įvairovės, kitokių svarstymo priegų paieškomis (pvz., spekuliatyvusis realizmas: Harman, Brassier)

Naudota literatūra

- Heidegger, M. 1927. *Sein und Zeit*. Verlag, Halle: Max Niemeyer.
- Аристотель, 1976. „Метафизика“, в *Сочинения в четырех томах том 1*, р. В.Ф. Асмус. Москва Мысль, 63-367.
- Derrida, J. 2000. *L'écriture et la différence*, Paris: Editions du Seuil.
- Мамардашвили, М. К., Пятигорский А. М. 2009. *Символ и сознание. Метафизические рассуждения о сознании, символике и языке*. Москва: Прогресс.
- Harman, G. 2010. *Towards Speculative Realism, Essays and Lectures*. UK: Zero books.
- Brassier, R. 2011. “Concepts and Objects”, in *The Speculative Turn: Continental Materialism and Realism* ed. by L. Bryant, N. Srnicek and G. Harman. Melbourne: Re.press